

skriven i lägret och uruppförd av medfångar inför de femtusen andra medfångarna. Temat är apokalyptiskt: ”Det skall inte givas någon tid mer, men den dag då den sjunde ängelns basun ljuder, skall Guds hemlighet fullbordas”.

Messiaen skrev ytterst få kammarmusikverk. Men i Kvartetten nådde han en oöverträffad resning påverkad av situationens allvar. Det är en målande och uttrycksfull musik där åtskilliga av Messiaens särdrag är tydliga. Även här finns hans älskade fåglar: redan i verkets inledning, i arla morgonstund i ”Kristallens liturgi” väcks fåglarna, och i klarinetten hörs en näktergal. Friden ligger trygg över världen. Men i andra satsen kastas man direkt in i Messiaens religiösa mysticism. Molnomhöljd och med regnbågskrönt huvud kommer ”Ängeln som tillkännager tidens ände” och musiken är en vokalis, främst utvecklade i cellons och violinens gammalsakrala recitativ. Pianot bidrar med regnbågsfärgade eruptioner – och det är typiskt för Messiaen att i toner se färger; här blått och orange.

Till Kvartettens stora lyskraft bidrar den fantasi med vilken Messiaen varierat instrumenteringen i varje sats. Tredje satsen ”Fåglarnas avgrund” är ett inte sällan separat spelat klarinettsolo. ”Mellanspel” består av fragment från de andra satserna och är mer utåtriktat, och i ”Lovsång till Jesu evighet” besjunger cellon meditativt och innerligt evigheten bortom tiden. I sjätte satsen ”Vredens dans, för de sju trumpeterna” spelar de fyra instrumenten unisont, rytmiskt och kraftfullt för att leda tankarna till domedagsbasuner. Så visar sig i sjunde satsen ”En svärm av regnbågar, för ängeln som tillkännager tidens ände”. Den sista satsen ”Lovsång till Jesu odödlighet” är ett mäktigt violinsolo, vars långsamma stegring mot höjden, skildrar människans längtan efter Gud, Jesu längtan efter sin fader och själens längtan efter Paradiset.

I sitt allvar, sin starka förtröstan och sin kompromisslösa hängivelse har Kvartett för tidens ände blivit ett av de mest gripande kammarmusikverk som skrivits under 1900-talet.

Stig Jacobsson

Nästa konsert, 18 mars, blir det barockmusik med *Trio Stravaganti*.

Läs mer i vårt generalprogram och på vår hemsida:
www.linkopingkammarmusik.se

Trio Poseidon

Sara Trobäck violin

Claes Gunnarsson cello

Per Lundberg piano

&

Urban Claesson klarinett

Wallenbergsalen
Östergötlands museum
1 februari 2015 kl. 16.30

Konserten ges i samverkan med Östergötlands museum och med stöd av Kultur- och fritidsnämnden i Linköping, Statens kulturråd, Sensus studieförbund och Scandic i Linköping.

Program

Erich Wolfgang Korngold (1897–1957)

Pianotrio nr 1 D-dur op. 1

Allegro non troppo, con espressione

Scherzo. Allegro

Larghetto. Sehr langsam

Finale. Allegro molto e energico

Olivier Messiaen (1908–1992)

Kvartett för tidens ände

Liturgie de cristal

(Kristallens liturgi)

Vocalise, pour l'Ange qui annonce la fin du temps

(Sång, för ängeln som tillkännager tidens ände)

Abîme des oiseaux

(Fåglarnas avgrund)

Intermède

(Mellanspel)

Louange à l'éternité de Jésus

(Lovsång till Jesu evighet)

Danse de la fureur, pour les sept trompettes

(Vredens dans, för de sju trumpeterna)

Fouillis d'arcs-en-ciel, pour l'Ange qui annonce la fin du temps

(En svärm av regnbågar, för ängeln som tillkännager tidens ände)

Louange à l'immortalité de Jésus

(Lovsång till Jesu odödlighet)

Erich Wolfgang Korngold fick sitt andranamn efter Mozart, och han blev faktiskt själv ett underbarn. Han växte onekligen upp i en musikaliskt välgödd miljö, där fadern Julius var en av de ledande musikkritikerna i Wien, med vida kontakter. Fem år gammal spelade Erich fyrhändigt piano med sin far, sju år gammal komponerade han sånger och pianostycken, nioåringen framförde sin kantat Gold inför en häpen Gustav Mahler, elvaåringen kunde se sin danspantomim Der Schneemann framföras inför kejsare Franz Joseph på Wiens hovopera ... Och då hade han redan inlett sina privata kompositionsstudier för Alexander von Zemlinsky, Mahlers lärare och Schönbergs svåger.

Mellan december 1909 och april 1910 komponerade han det verk som getts opusnumret 1, en pianotrio som han dedicerade till sin far. Fanns det en tanke med just en pianotrio? Beethoven skrev som trettonåring sitt op 1 – en pianotrio. Ett av Brahms första tryckta verk var en pianotrio. Där finns de musikaliska rötterna även till Korngolds pianotrio. Här framträdde en tolvåring som en fullädd tonsättare, mogen och raffinerad, med en total behärskning av materialet och tekniken. Här fanns inget barnsligt eller naivt. Tvärtom briljerade pojken med tekniska finesser som om han med humor ville överraska även de mest insiktsfulla. Här fanns en oklanderlig musikalisk logik, även om det fanns lyssnare som fann musiken väl modernistisk och avantgardistisk. Idag tycker vi nog ändå att musiken är övervägande traditionell och lyrisk.

Före första världskriget spelades Korngolds musik av de stora dirigenterna och orkestrarna över hela världen. Men 1934 hade hoten från nazisterna blivit för starka, och han for till USA – för att bli en av tidens främsta kompositörer av filmmusik i Hollywood.

Den franske tonsättaren **Olivier Messiaen** hör till 1900-talets mest egenartade tonsättare. I sextio år verkade han som kyrkoorganist i Trinité-kyrkan i Paris, och som sådan skrev han otaliga epokgörande orgelverk. Han skrev gripande kammarmusikverk, och hans orkestermusik är ofta storskaliga och orgiastiska. Det mesta är genomsyrat av hans starka katolska tro, fylld av mysticism.

År 1940 togs han tillfånga av tyska soldater och placerades i koncentrationslägret Stalag VIIIa i Schlesien. Han befriades visserligen senare samma år och blev professor i harmonilära vid Pariskonserveriet, men vistelsen i lägret satte djupa spår – och resulterade i hans kanske mest gripande komposition, Kvartett för tidens ände,